

## SUMMARY:

*Movements of Divers (Gavia sp.) along the North coast of the Frisian Island of Schiermonnikoog in October 1964.*

On 3th and 4th October 1964, strong easterly winds, a cloudless sky and mild temperatures prevailed at Schiermonnikoog.

On the first day, between 10.30 a.m. and 2.00 p.m., 30 Divers were noted on migration from east to west, parallel to the north coast. On the second day, between 11.00 a.m. and 2.00 p.m., 45 migrants were recorded.

Most of them migrated solitary, rarely with 2, once with 3 together.

No attention could be paid to the determination of the Red-throated Diver, *Gavia stellata* (Pontopp.), and the Black-throated Diver, *Gavia arctica* (L.).

Gent, Instituut voor Dierkunde.

P. van Hecke.

*WAARNEMINGEN VAN KOEREIGERS, Bubulcus ibis ibis (L.), IN 1964 (\*\*).*

## 1. Aan de E e m m o n d.

De avond van de 19e juni 1964 was ik, in gezelschap van de heer W. Dubbeldam, op het Naardermeer aanwezig voor waarnemingen over de voedsel-trek van de Lepelaars.

Op een gegeven ogenblik zagen wij een witte vogel uit het oosten aanvliegen, welke wij aanvankelijk hielden voor een terugkerende Lepelaar. De vogel vloog met snelle vleugelslag ver langs ons heen en streek neer in het Jan Hagensbos. Bijzonder typisch was de korte, vierkant ingetrokken, nek. De vogel zou dus tot een van de kleine witte reigersoorten moeten behoren en we hielden het voorlopig op een Kleine Zilverreiger, die de laatste jaren wel meer in het Naardermeer aangetroffen wordt. Zo huisde er in de zomer van 1963 een Kleine Zilverreiger in het Naardermeer, welke zo nu en dan met de Lepelaars meevloog naar de Lepelaar-fourageerplaats aan de Eemmond. Wij hoopten dan ook dat onze kleine witte reiger ook dit jaar eens aan de Eemmond acte de présence zou geven.

Op de avond van de 2e juli was het zover. Om 8 uur was ik, in gezelschap van de heer P. Poorter, in de observatiehut aan de Eemmond aanwezig voor het verrichten van slaapplaatstellingen. Direkt na het openen der luiken zagen wij een kleine vuilwitte reiger op het slikje staan, welke wij direkt determineerden als Koereiger. Met een 7 x 50 en een 10 x 50 kijker maakten wij terplaatse de volgende aantekeningen:

Geheel rose poten, vuilgele „kuif” met iets donkerder voorhoofdsvoren, grijsbruin waas over de krop en een vuilgele V-vormige vlek onder aan de hals. Vleeskleurige of lichtrose snavel met tussen de snavelhelften een donkerder, meer rode tint. Bovenkant van de bovensnavel lijkt meer geel. Dikke zak onder de ondersnavel waardoor de snavel een opgewipt aanzien heeft. Fijne vuilgele sluiers van de rug af, over de vleugels naar achteren hangend. De vogel zat zich voortdurend te poetsen en reageerde op laag over scherende Kokmeeuwen met een dreighouding. Hierbij werd de „kuif” mooi opgezet,

wat ook wel gebeurde zonder aanwijsbare oorzaak. De rand onder de vleugelboeg en grote handpennen leek donkerder, wat te zien was als de vogel bij het poetsen de vleugel iets oplichtte. Toen de Koereiger bij een paniekje van de aanwezige steltlopers even opvloog, zag een van ons deze donkere schaduw onder de vleugelboeg. Bij het rondvliegen vielen tevens de donkere mantelvlekken en de afgeronde vleugelpunten op, terwijl de ingetrokken hals met dikke krop een vreemde aanblik gaf. Tijdens de korte vlucht zag een van ons nog dat de voeten een vuile kleur hadden, wat we toeschreven aan aangekleefde modder.

Bij het thuis nazien van enige literatuur bleek ons dat de Koereiger in zomerkleed bruinachtige tenen bezit. De door ons waargenomen vogel droeg geen ring.

Thuisgekomen waarschuwden we dadelijk de heer W. Dubbeldam, die zich direkt naar de Eemmond begaf, de nacht in de observatiehut doorbracht en het volgende relaas gaf:

„Ik zag de Koereiger van even over 03.00 tot 03.45 uur op het slik op ca. 25 m afstand. Kenmerken: klein wit reigertje, met een wat groter lichaam dan de Scholekster en met ingetrokken nek even hoog als de poten van de Blauwe Reiger. Opvallend zware „onderkaak”, verder naar voren reikend dan de bovenkaak. Witte kop met donkere kruin; witte hals, afhangende donkerder borstveren; witte buik; witte vleugels; korte dikke nek. De vogel droeg geen ring. In vlucht: uitstekende poten, vrij snelle vleugelslag, strakke rechtlijnige vlucht.

De Koereiger stond op de grens van slik en water, met ingetrokken nek, waarbij de kop lager werd gehouden dan de rug. De vleugels waren nogal hoog opgetrokken, zodat ik de rug niet kon zien. De vogel stond de meeste tijd stil, met de snavel horizontaal of soms even recht naar beneden. Nu en dan maakte hij even toilet en liep hij nogal snel enkele stappen, waarbij de nek soms wat werd gestrekt. Hij reageerde nauwelijks op de vele roerige Grutto's en Scholeksters in zijn direkte omgeving. Eenmaal vloog een Blauwe Reiger over de Koereiger, die even ineendoek. Om 03.45 uur vloog hij op en verdween naar west over land.”

Later heb ik de bewaker van het Naardermæer, de heer A. Schaap, nog gevraagd of hij nog iets in het Naardermæer had gezien. Hij vertelde me dat hij enkele keren een kleine witte reiger met de Lepelaars had zien vliegen, die hij niet had kunnen determineren.

E. P. R. Poorter.

## 2. Bij Naarden.

Prof. Voous ontving eind juni 1964 een telefonische mededeling van de heer B. J. van Ingen te Naarden, dat zich in de weilanden ten noorden van Naarden een Koereiger in prachtkleed ophield, die een aluminiumring om een van de poten had. Dit betrof dus een andere vogel dan die, waargenomen door de heren Poorter en Dubbeldam, welke niet geringd was. Hierop wees

de heer Poorter reeds bij de inzending, d.d. 29 sept. 1964, van zijn hierboven afgedrukte mededeling.

Op zijn verzoek om nadere gegevens ontving Prof. Voous op 25 oktober nog de volgende inlichtingen van de heer Van Ingen:

De waarnemingen liepen van 19 juni, ca. 14.30 tot 21 juni, ca. 16.30 uur; de afstand bedroeg minimaal ca. 15 m; kijker: 7 x 50.

Snavel rose; hals wit; borstsierveren roodbruin; vleugels wit; staart wit; zijkant van het lichaam onder de vleugels vanaf de vleugelboeg naar de staart, roodbruin; poten lichtrose, naar de voet overgaande in groenrose.

Van de in het N a a r d e r m e e r waargenomen „witte reigers”, te weten 19 juni door de heren Poorter en Dubbeldam en „enkele malen” door de heer Schaap (zie boven), staat de identiteit niet vast; evenmin is dit het geval met de „kleine witte reiger met gele snavel”, aldaar vanuit de trein waargenomen door prof. Voous, die op 26 juni vanuit de auto ook bij M u i d e n een „kleine witte reiger” zag zonder tot determinatie te durven overgaan.

Samenvattend kunnen we dus vaststellen, dat zomer 1964 tenminste 2 Koereigers in ons land hebben vertoefd: een geringd exemplaar in ieder geval van 19 tot 21 juni en een ongeringd individu van 2 tot 3 juli.

Voorts lijkt het alleszins aannemelijk dat ook de op de andere hierboven vermelde dagen gedane waarnemingen van „kleine witte reigers” in dezelfde omgeving, ten dele of geheel op de gesignaleerde Koereigers betrekking hebben.

In een schrijven aan de leden van de Commissie voor de Nederlandse Avifauna van 29 juni 1964 vestigde prof. Voous er nog de aandacht op, dat wat de geringde vogel betreft de mogelijkheid bestaat, dat dit een in de Coto-Donana in Zuid-Spanje geringd exemplaar zou kunnen zijn geweest. In ieder geval is de Koereiger thans door de Commissie op grond van de waarnemingen in 1964 als nieuwe soort voor onze Avifauna aanvaard.

(t.K.).

#### EEN WAARNEMING VAN JOHANSSENS RIETGANS IN W.-BRABANT

Op 9 februari 1964 werd door A. B. Wittgen en ondergetekende op een laaggelegen weiland ten westen van het dorp Roode Vaart een Rietgans waargenomen, die wij op grond van de hierna te noemen kenmerken voorlopig als *Anser fabalis johanseni* hebben gedetermineerd. De vogel kon onder zeer goede waarnemingsomstandigheden (geringe afstand, goede zichtbaarheid) van achter een dijk worden geobserveerd (kijkmateriaal: Beck 22 x 80 en Leitz 12 x 60). Hij bevond zich in het gezelschap van 4 *fabalis*-rietganzen (*Anser fabalis fabalis*) en 1 Kolgans (*Anser albifrons albifrons*). In hetzelfde weiland hielden zich eveneens een tiental Grauwe Gansen (*Anser anser*) op.

Hoewel de andere Rietganzen, tot het zuivere *fabalis*-type behorend, uiteraard zeer grote Rietganzen waren, stak Johanssens gans er duidelijk boven uit: